

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร รายได้หลักส่วนหนึ่งของประเทศจึงมาจากการเกษตร โดยในปี 2552 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product; GDP) ของภาคการเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ 11.63 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมด ซึ่งการปศุสัตว์นั้นก็นับว่าเป็นภาคส่วนหนึ่งของภาคการเกษตร โดยในอดีตนั้นการปศุสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการเลี้ยงแบบฟาร์มบ้าน (Noncommercial farm) คือ มีกรรมวิธีการผลิตไม่ซับซ้อนและอาศัยธรรมชาติมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นการเลี้ยงเพื่อการค้า (Commercial farm) โดยได้มีการปรับระบบการเลี้ยงที่เป็นอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการเลี้ยง เพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น

ไก่ไข่ ถือได้ว่าเป็นสัตว์ปีกเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งในภาคปศุสัตว์ของไทย โดยผลผลิตที่ได้ก็คือ “ไข่ไก่” ปัจจุบันประเทศไทยมีจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตไข่ไก่ 5 อันดับแรก คือ ฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี อุบลราชธานี และเชียงใหม่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552) จากสถิติในปี พ.ศ.2552 พบว่า จำนวนไก่ไข่มีอัตราการขยายตัว 6.08 เท่า และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยจำนวนไก่ไข่ที่ให้ผลผลิต (Layer) ณ วันที่ 1 มกราคม 2552 มีจำนวน 38,721,000 ตัว และมีปริมาณการผลิต (Production) 9,917,832,000 ฟอง ซึ่งคิดเป็นอัตราการขยายตัวของปริมาณการผลิตถึง 5.26 เท่า (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553)

ปัญหาที่พบได้จากการทำฟาร์มปศุสัตว์ปัญหาหนึ่งก็คือปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะฟาร์มปศุสัตว์ที่มีระบบการจัดการของเสียที่ไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น อาทิเช่น มลภาวะทางกลิ่น แอมโมเนีย เป็นต้น ทั้งนี้ปัญหามลภาวะทางสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มปศุสัตว์อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนและผู้ประกอบการฟาร์มปศุสัตว์ ประกอบกับการขยายตัวของชุมชนและฟาร์มปศุสัตว์ ทำให้ชุมชนและฟาร์มปศุสัตว์มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันจากปัญหามลภาวะจากฟาร์มปศุสัตว์อันได้แก่ มูลสัตว์ ปัสสาวะ และน้ำคอกคอกลงสู่ดินเกิดการเกิดแอมโมเนีย ฟุน กลิ่นเน่าเหม็นของมูลสัตว์ และปริมาณก๊าซพิษที่เกิดจากการสลายตัวของมูลสัตว์ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหน่วยงานภาครัฐ

ที่เกี่ยวข้องก็ได้มีการควบคุมการดำเนินกิจการฟาร์มปศุสัตว์สำหรับปศุสัตว์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งสำหรับการเลี้ยงไก่ไข่นั้นมีการควบคุมด้วย ระเบียบมาตรฐานฟาร์มไก่ไข่ พ.ศ.2545, ข้อกำหนดท้องถิ่นว่าด้วยเรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ,พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และประกาศคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขทางสุขลักษณะ สำหรับกิจการเลี้ยงไก่ พ.ศ. 2553 (กรมอนามัย, 2553) แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีฟาร์มไก่ไข่ที่ยังมีการจัดการของเสียที่ไม่ได้มาตรฐานทำให้เกิดการร้องเรียนเหตุรำคาญที่เกิดจากมลภาวะและของเสียจากฟาร์มไก่ไข่ อันอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง

ในพื้นที่บ้านแพะแม่แฝกใหม่ และบ้านเจดีย์เจริญ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่มีฟาร์มไก่ไข่จำนวน 2 ฟาร์ม ซึ่งมีฟาร์มไก่ไข่หนึ่งฟาร์มที่ยังคงมีกรณีข้อพิพาท และข้อร้องเรียนของชุมชนต่อปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากฟาร์มดังกล่าวไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนใน 2 หมู่บ้าน ได้มีการร้องเรียนถึงเหตุรำคาญจากกลิ่นมูลไก่และแมลงวันจากฟาร์มไก่ไข่ มายังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ครั้งตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2552 เป็นต้นมา แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ลุล่วงเท่าที่ควร ยังคงมีการร้องเรียนถึงเหตุรำคาญที่เกิดจากฟาร์มไก่ไข่อีกอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จากปัญหาในข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาถึงผลกระทบต่อมลภาวะของฟาร์มไก่ไข่ที่มีต่อภาวะสุขภาพของประชาชนทั้ง 2 หมู่บ้าน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับประกอบเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและเหตุรำคาญจากฟาร์มไก่ไข่ในพื้นที่ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากฟาร์มไก่ไข่

สมมุติฐานการศึกษา

ฟาร์มไก่ไข่ในหมู่บ้าน ทำให้เกิดผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชาชน

ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อมลภาวะของฟาร์มไก่ไข่ต่อภาวะสุขภาพของประชาชน ในบ้านแพะแม่แฝกใหม่ และบ้านเจดีย์เจริญ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2. การศึกษานี้ศึกษาเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทย และยินดีเข้าร่วมในการศึกษาเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

ฟาร์มไก่ไข่ หมายถึง การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ที่เกษตรกรเลี้ยงเพื่อผลิตไข่ไก่แบบเป็นการค้า

มลภาวะจากฟาร์มไก่ไข่ หมายถึง มลภาวะทางด้านอากาศ แมลงวัน และสิ่งปฏิกูล จากฟาร์มไก่ไข่ ในพื้นที่บ้านแพะแม่แฝกใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาวะสุขภาพ หมายถึง ภาวะสุขภาพใน 4 มิติ ได้แก่สุขภาพทางกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ โดยพิจารณาภาวะสุขภาพทั้งด้านบวกและลบต่อประชาชนในพื้นที่บ้านแพะแม่แฝกใหม่ และบ้านเจดีย์พัฒนา ที่อาจจะเกิดขึ้นจากฟาร์มไก่ไข่ในบ้านแพะแม่แฝกใหม่และบ้านเจดีย์พัฒนา ดังนี้

1. สุขภาพทางกาย หมายถึง ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย อัตราการป่วย ด้วยโรคในระบบทางเดินหายใจ ที่ได้รับผลกระทบเนื่องมาจากการประกอบกิจการฟาร์มไก่ไข่
2. สุขภาพทางจิต หมายถึง ความเครียด หงุดหงิด คับข้องใจ ความรำคาญ รวมไปถึง ความกลัว ความวิตกกังวลจากโรคระบาดสัตว์ปีกและกลิ่นเหม็นจากมูลไก่ไข่ ที่ได้รับผลกระทบเนื่องมาจากการประกอบกิจการฟาร์มไก่ไข่
3. สุขภาพทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคม ความใกล้ชิด ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในสังคม การแบ่งชนชั้นภายในสังคม การเอารัดเอาเปรียบ ความขัดแย้งภายในสังคม การร้องเรียน เหตุรำคาญ การเกิดอาชญากรรม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจภายในครัวเรือนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบเนื่องมาจากการประกอบกิจการฟาร์มไก่ไข่
4. สุขภาพทางจิตวิญญาณ หมายถึง ความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยในสังคม ความพึงพอใจ ในวิถีชีวิตความเป็นชุมชนเกษตรกรรม ความพึงพอใจในสภาพธรรมชาติดั้งเดิมของพื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบเนื่องมาจากการประกอบกิจการฟาร์มไก่ไข่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม มลภาวะ และเหตุรำคาญ จากฟาร์มไก่ไข่